Qualitative Research in Behavioral Sciences
© 2025 University of Birjand, Iran
ISSN: 2981-1937
2025, Vol. 4, Issue. 1, No. 7, 1-16
https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.8779.1085

Identifying and Ranking Behavioral Health Indicators of Auditors of the Court of Accounts of the Republic of Iran

Noushin Dazeh[1], Reza Sotudeh[2*], Abbas Ali Hagh Parast[3], Alireza Hirad[4]

1) Ph.D. Student, Department of Accounting, Zah.C, Islamic Azad University, Zahedan, Iran
2) Assistant Professor, Department of Finance and Accounting, Faculty of Humanities, Meybod University, Meybod, Iran
3) Assistant Professor, Department of Accounting, Zah.C, Islamic Azad university, Zahedan, Iran
4) Assistant Professor, Department of Accounting, Khas.C, Islamic Azad university, Khash, Iran

Received: 11/20/2024 Revised: 02/22/2025 Approved: 05/03/2025

Abstract

Background: Behavioral health is a key aspect of public health that focuses on individual skills in facing psychological challenges, establishing effective social relationships, and strengthening a sense of self-confidence.

Amin: This study aims to identify and prioritize behavioral health indicators of auditors of the Court of Accounts of the Republic of Iran, and examines this important issue.

Methods: The research method was mixed (qualitative and quantitative) and was conducted in 2024. In the qualitative part, through interviews with 20 experts and theoretical saturation using the grounded theory method, in the quantitative part, the Friedman test was used to rank the indicators. Also, to validate the model, a researcher-made questionnaire was distributed among 384 faculty members and auditors of the Court of Accounts using Spss 26 software.

Results: The results of the research showed that the behavioral health model of the auditors of the Court of Accounts of the country has 34 indicators. Regarding behavioral health, 4 indicators, social communication 4 indicators, evaluation and supervision 3 indicators, professional ethics 4 indicators, accountability 3 indicators, attention to users 3 indicators, professional competence 4 indicators, personal attitude and values 3 indicators, education and learning 4 indicators, and personal responsibility 2 indicators were identified. Also, the above indicators were ranked.

Conclusion: The results of the study show that the behavioral health of auditors is directly related to their professional judgments and job performance. These findings can be useful for policymakers and regulatory agencies to help improve and promote the efficiency of auditors by considering these health indicators. Ranking auditors based on these criteria can be an effective tool to ensure their optimal and effective performance.

Keywords: *behavioral health, auditors, court of accounts, professional judgment, professional competence*

* **Corresponding:** Reza Sotudeh, Sotudeh@meybod.ac.ir
- **Article type:** research article
- **Article APA Reference**
Dazeh, N., Sotudeh, R., Hagh Parast, A. A., & Hirad, A. R. (2025). Identifying and ranking behavioral health indicators of auditors of the court of accounts of the republic of iran. *Qualitative Research in Behavioral Sciences, 4*(1), 1-16. https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.8779.1085

Extended Abstract

Introduction

Health is the most important issue for humans. The issue of health has been raised since the beginning of mankind and for centuries. However, whenever health is mentioned, its physical dimension is mainly considered and less attention is paid to other dimensions of health, especially its behavioral and psychological dimensions. In fact, health means a state of complete physical, psychological, behavioral and social well-being, and this does not only mean the absence of illness and disability.

In other words, health does not only include the physical aspect of a person, but the behavioral, psychological and social dimensions of health are also of particular importance. The concept of behavioral health includes mental health, mental well-being, a sense of self-empowerment, autonomy, adequacy and recognition of one's ability to realize one's intellectual and emotional capacities. Also, behavioral and psychological health is defined as an individual's ability to overcome psychological components, recognize others and maintain social relationships (Vallerand, 2012).

Behavioral health means an inner feeling of well-being and confidence in one’s own efficiency and the capacity for competition, intergenerational belonging, and self-actualization of intellectual and emotional potential (Gee et al., 2012). Therefore, behavioral health is important in all areas of life, including individual and social life. It is also considered a fundamental issue in the professional and organizational fields, because it increases productivity (Schomerus et al., 2012). Given that the Court of Accounts is the custodian of the treasury and plays an important role in safeguarding the treasury, it is essential to pay attention to issues affecting the optimal performance of the Court of Accounts auditors.

Therefore, the Court of Accounts must pay attention to the behavioral health of its auditors due to the nature of their job. Given the importance of the issue of the behavioral health of the auditors of the Court of Accounts of the Country, it is necessary to pay attention to and study the behavioral patterns of auditors as those who confirm the financial information of companies. The results of this study provide useful information for policymakers in the auditing profession and the country's regulatory institutions about the behavioral health of the auditors of the Court of Accounts of the Country and expand the results of behavioral research in the field of auditing.

Scientific flow analysis plays a fundamental role in identifying important research areas that reflect developments, challenges, and solutions in a scientific field. In this regard, the aim of this study is to identify the current and emerging research areas in the behavioral field of auditors. Given the lack of comprehensive research on the behavioral health of the auditors of the Court of Accounts of the Country, this study, by identifying the behavioral health indicators of auditors, in addition to covering the research gap in this field, can be used as a guide to increasing the behavioral field of auditors. This study also presents, for the first time, the identification and ranking of behavioral health indicators of the auditors of the Court of Accounts of the Country. Research Questions:

1. What are the behavioral health indicators of the Court of Accounts auditors?
2. What is the ranking of the behavioral health indicators of the Court of Accounts auditors?

Method

This research is a fundamental and exploratory study conducted in 2024 AH to investigate the identification and ranking of behavioral health indicators of auditors of the Court of Accounts of the country. This research uses a mixed approach, including qualitative and quantitative stages, to identify and rank the indicators. In the qualitative stage, the data-based theorizing method is used to extract concepts and indicators related to the behavioral health of auditors by collecting and analyzing data. The statistical population in this stage includes auditors and university professors who have been selected based on specialized criteria, work experience, and research activity in related fields.

The sample selection criteria include specialization in accounting, auditing, or management, at least five years of work experience in the field of auditing, current employment in the auditing profession, and conducting research in the field of financial and behavioral health. In the present study, the statistical sample was selected purposefully (selectively) as 20 auditors of the Court of Accounts, financial managers, and university faculty members. Also, through the method of interviewing experts and theoretical saturation using the grounded theory method, behavioral health model indicators of the auditors of the Court of Accounts of the Country are extracted.

In the second stage, which was carried out quantitatively from the experts' point of view, the ranking of the indicators was carried out through the Friedman test. In the third stage, which was carried out quantitatively, in order to assess the validity of the extracted indicators, it was necessary to distribute the indicators developed in the form of a researcher-made questionnaire among the statistical sample. Due to the uncertainty of the statistical population and the lack of access to the exact number of members of the community and its extent, the statistical population under study consists of members of the faculty and auditors of the Court of Accounts of the Country, considering the exchange of views with professors and professional experts.

The sampling method was random (available) and the number of samples was calculated using the Morgan table for the target population to be approximately 384 people. The questionnaire was distributed in person, electronically, and in virtual specialized groups among the members of the statistical sample. The questionnaire was approved by professors, professional experts, and university professors to assess its validity, and Cronbach's alpha coefficient was used to assess the reliability of the questionnaire questions. Also, the Kolmogorov-Smirnov test was used to determine the normality of the data. The t-test and Spss version 26 software were used to validate the indicators.

Results

The present study was conducted with the aim of identifying and ranking the behavioral health indicators of the auditors of the Court of Accounts of the Country. In the present study, we sought to answer the following questions: What indicators does the behavioral health model of the auditors of the Court of Accounts of the Country have? The results of the study showed that the behavioral health of the auditors of the Court of Accounts of the Country has 34 indicators.

The results of the present study showed that the behavior of auditors in each of these areas has a significant impact on organizational efficiency, the quality of audit reports, and public trust. Promoting professional ethics, accuracy in performing duties, and positive social interactions can help increase transparency, accountability, and public trust. As a result, focusing on improving the behavior of auditors in each of these dimensions can lead to an overall improvement in audit quality and public trust in financial reports.

Ultimately, the integration and effective interaction of these dimensions can lead to improved overall performance of auditors and increased self-confidence and organizational effectiveness. In other words, a comprehensive and balanced approach to managing and developing the organizational, individual, and social behavior of auditors can lead to improving the quality of audit services and strengthening public trust in auditors.

Discussion

Also, the behavioral health of auditors has a significant impact on their overall performance and efficiency. Improving behavioral health can lead to increased job satisfaction, efficiency, and behavioral health of auditors. In line with this result, research shows that the ethical component, the component of rules and regulations, and the organizational component have an impact on ethical auditing and improve the financial and behavioral health of auditors (Abbaszadeh et al., 2024).

In line with the present study, the results of research show that the ethical components, attitude, culture, quality, professional judgment, behavioral finance, and occupational and social psychological stress are considered effective and important in the behavioral health of employees (Kamyabi et al., 2023; Hajiha & Hemasian Kashani, 2024; Molanazari & Geramirad, 2022). Although a rich organizational culture for ethical behavior or promotion of ethical behavior through auditing is not evident as it should be, the following article aims to illustrate the necessity of auditing organizational ethics and values, as well as developing standards and guidelines for systematic ethics auditing.

Conclusion

The results of the study showed that the Court of Accounts can implement the above model. The behavioral health of the auditors of the Court of Accounts is very important and vital, because auditors have a very sensitive and important position in maintaining transparency and justice in the accounting and financial system of the country.

Therefore, the theoretical and practical necessity and explanation of the behavioral health model of the auditors of the Court of Accounts is more important than ever. For this purpose, a model for the behavioral health of auditors must first be defined and explained. This model must include ethical principles, privacy issues, issues of interest and conflict of interest, financial and tax issues, how to deal with government and non-government organizations, and other issues related to the performance of auditors.

Limitations

The process of selecting, coordinating, and scheduling interviews with experts was considered a challenge in the present study due to the limitations arising from their organizational positions and work commitments.

پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری
© ۱۴۰۴ دانشگاه بیرجند
ISSN: ۱۹۳۷-۲۹۸۱
۱۴۰۴، دورهٔ ۴، شمارهٔ ۱، پیاپی ۷، ۱-۱۶
https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.8779.1085

شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور

نوشین دازه[۱]، رضا ستوده[۲*]، عباس‌علی حق‌پرست[۳]، علی‌رضا هیراد[۴]

۱) دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. Noushin.dazeh@iau.ir
۲) استادیار، گروه مالی و حسابداری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه میبد، میبد، ایران. Sotudeh@meybod.ac.ir
۳) استادیار، گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران. aa.haghparastt@iau.ir
۴) استادیار، گروه حسابداری، واحد خاش، دانشگاه آزاد اسلامی، خاش، ایران. dr.hirad@iau.ac.ir

دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۳۰ ویرایش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۴ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۳

چکیده

زمینه: سلامت رفتاری، جنبه‌ای کلیدی از سلامت عمومی است که بر مهارت‌های فردی در مواجهه با چالش‌های روان‌شناختی، برقراری ارتباطات اجتماعی مؤثر و تقویت حس خودباوری تمرکز دارد.

هدف: هدف این پژوهش شناسایی و اولویت‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور بود.

روش: روش پژوهش به صورت آمیخته (کیفی و کمی)، در سال ۱۴۰۳ صورت گرفته است. در بخش کیفی از طریق روش مصاحبه با ۲۰ نفر از خبرگان و اشباع نظری به روش نظریه داده بنیاد و در بخش کمی جهت رتبه‌بندی شاخص‌ها از آزمون فریدمن استفاده گردید. روایی پژوهش مورد تأیید خبرگان و پایایی پژوهش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. همچنین، جهت اعتبارسنجی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان از طریق توزیع پرسشنامهٔ محقق ساخته بین ۳۸۴ نفر از اعضای هیئت علمی و حسابرسان دیوان محاسبات کشور با استفاده از نرم‌افزار Spss 26 صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور دارای ۳۴ شاخص می‌باشد که ۴ شاخص در ارتباط با سلامت رفتار، ۴ شاخص ارتباط اجتماعی، ۳ شاخص ارزیابی و نظارت، ۴ شاخص اخلاق حرفه‌ای، ۳ شاخص پاسخگویی، ۳ شاخص توجه به استفاده‌کنندگان، ۴ شاخص صلاحیت حرفه‌ای، ۳ شاخص نگرش و ارزش‌های فردی، ۴ شاخص آموزش و یادگیری، ۲ شاخص مسئولیت فردی، شناسایی شد. همچنین، رتبه‌بندی شاخص‌های فوق هم صورت گرفت.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که سلامت رفتاری حسابرسان ارتباط مستقیم با صلاحیت و قضاوت حرفه‌ای آن‌ها دارد. این یافته‌ها می‌تواند برای سیاست‌گذاران و نهادهای نظارتی مفید باشد تا با در نظر گرفتن این شاخص‌های سلامت، بتوانند به بهبود و ارتقاء کارایی حسابرسان کمک کنند. رتبه‌بندی حسابرسان بر اساس این معیارها، می‌تواند ابزار مؤثری برای تضمین عملکرد بهینه و اثربخش آن‌ها باشد.

کلید واژه‌ها: *سلامت رفتاری، حسابرسان، دیوان محاسبات، قضاوت حرفه‌ای، صلاحیت حرفه‌ای*

* **نویسندهٔ مسئول مکاتبه:** رضا ستوده، Sotudeh@meybod.ac.ir، این مقاله مستخرج از رسالهٔ دکتری است.

- **نوع مقاله:** پژوهشی
- **ارجاع APA مقاله**

دازه، نوشین؛ ستوده، رضا؛ حق‌پرست، عباس‌علی و هیراد، علی‌رضا (۱۴۰۴). شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور. *پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری*، ۴(۱)، ۱-۱۶. https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.8779.1085

دازه، ن.، ستوده، ر.، حق‌پرست، ع. ع. و هیراد، ع. ر. (۱۴۰۴). شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور. *پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری*، ۴(۱)، ۱-۱۶. https://doi.org/10.22077/qrbs.2025.8779.1085

مقدمه

سلامت مهم‌ترین مسئله برای انسان است و از بدو پیدایش بشر و در طول قرون و اعصار متمادی همواره مطرح بوده است. اما اغلب، هرگاه از سلامتی سخنی به میان آمده، عمدتاً بُعد جسمی آن مدنظر قرارگرفته و کمتر به سایر ابعاد سلامتی به‌ویژه ابعاد رفتاری و روانی آن توجه شده است. در واقع، سلامت را باید حالت رفاه کامل جسمانی، روانی، رفتاری و اجتماعی دانست؛ و نه صرفاً فقدان بیماری یا ناتوانی. به عبارت دیگر، سلامت تنها جنبهٔ جسمانی بشر را در برنمی‌گیرد، بلکه ابعاد رفتاری، روانی و اجتماعی آن نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. مفهوم سلامت رفتار شامل سلامت روان، آسایش ذهنی، احساس خود توانمندی، خودمختاری، کفایت و شناخت توانایی خود در محقق ساختن ظرفیت‌های عقلی و هیجانی خویش است. همچنین، سلامت رفتاری و روانی به‌عنوان توانایی فرد در غلبه بر مؤلفه‌های روان‌شناختی، شناخت از دیگران و حفظ روابط اجتماعی تعریف شده است (Vallerand, 2012).

سلامت رفتار به معنای احساس درونی خوب بودن، اطمینان از کارآمدی خود و ظرفیت رقابت، تعلق بین نسلی و خودشکوفایی توانایی‌های بالقوه فکری و هیجانی است (Gee et al., 2012). از این رو، سلامت رفتار در تمام عرصه‌های زندگی، از جمله زندگی فردی و اجتماعی از اهمیت بسزایی برخوردار است. در عرصهٔ شغلی و سازمانی نیز از موضوعات اساسی به‌شمار می‌رود، زیرا بهره‌وری را افزایش می‌دهد (Schomerus et al., 2012). با توجه به اینکه دیوان محاسبات کشور، حافظ بیت المال بوده و نقش مهمی در پاسداری از آن دارد، توجه به مسائل تأثیرگذار بر عملکرد بهینه حسابرسان دیوان محاسبات ضروری است. بنابراین، دیوان محاسبات کشور، به‌واسطهٔ ماهیت شغلی حسابرسان خود، می‌بایست به سلامت رفتار آنان توجه ویژه‌ای داشته باشد. نقش سلامت حسابرسان در ایفای صحیح و وظیفه حساس اعتباردهی به صورت‌های مالی شرکت‌ها کاملاً برجسته است. حسابرسان این وظیفه را تحت‌تأثیر عوامل رفتاری و محیطی متعددی انجام می‌دهند. سلامت رفتاری در پژوهش‌های علمی به طور گسترده مورد بررسی قرار گرفته و از جنبه‌های اخلاقی و رفتاری تحلیل شده است (Bangun & Asri, 2017; Arrami & QingXiang, 2021; Bertolini & Zanoni, 2015).

شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار سلامت رفتاری حسابرسان، از نیازمندی‌های اساسی برای دستیابی به کیفیت ایده‌آل قضاوت حرفه‌ای و پاسخ‌گویی در حسابرسی است. سلامت رفتار حالتی است که در آن فرد توانایی‌های خود را بازمی‌شناسد و ازنظر شغلی مفید و سازنده است. همچنین، فرد باید برای اجتماع نقش ایفا کند و با دیگران همکاری داشته باشد (Gee et al., 2012). اهمیت حسابرسی به‌عنوان بخشی از فرآیند اطلاع‌رسانی، نظام اطلاعاتی و تولید اطلاعات در بخش‌های مختلف اقتصادی جامعه، بر کسی پوشیده نیست. کیفیت مطلوب خدمات حسابرسی مستلزم عملکرد شغلی مطلوب حسابرسان است که به‌عنوان عامل مهمی در موضوعات رفتاری سازمانی مطرح می‌شود (Rogelberg & Reiter-Palmon, 2006). در واقع، سازمان‌ها زمانی عملکرد مطلوبی خواهند داشت که کارکنان در سطح عالی فنی و رسمی شغلی فعالیت کنند. در حسابرسی نیز توجه به این عوامل رفتاری اهمیت داشته و به‌طور مستقیم بر عملکرد و کارایی حسابرسی تأثیرگذار است (Kalbers & Cenker, 2008).

ارزیابی عملکرد سازمان‌ها و کارکنان از اهمیت بالایی برخوردار است (Sotudeh et al., 2025). یکی از موارد رفتاری تأثیرگذار بر عملکرد حسابرسان، تصمیم‌گیری و اظهارنظر حرفه‌ای است. تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران منجر به ارائهٔ گزارش‌های صادقانه شده و از طریق تخصیص بهینهٔ منابع، باعث شکوفایی اقتصادی جوامع خواهد شد. بنابراین توجه به عواملی که بر تصمیم‌گیری اخلاقی مؤثرند، دارای اهمیت فراوانی است (Khandouzi et al., 2018). حسابرسی اخلاقی مانند تمام زیرشاخه‌های حسابرسی اجتماعی، ابزاری مناسب برای ایفای نقش پاسخ‌گویی سازمان‌هاست. در این راستا، پژوهش‌های متعددی در حوزهٔ پاسخ‌گویی در حسابرسی انجام شده است که بر اهمیت پاسخ‌گویی حسابرسان به ذی‌نفعان تأکید می‌ورزند (Sotudeh et al., 2021). راهبری مؤثر شامل سیستم‌ها، فرآیندها و کنترل‌هایی است که اخلاق و ارزش‌ها، عملکرد، پاسخ‌گویی، هماهنگی و ارتباط میان هیئت مدیره، حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل را برای ایفای مسئولیت پاسخ‌گویی ارتقاء می‌دهد. فعالیت‌های مرتبط استفاده شده توسط عملیات حسابرسی داخلی، از جمله حسابرسی اخلاقی به ارتقای روند پیشرفت در نظارت سازمان کمک می‌کند (Abbaszadeh et al., 2024).

حسابرسان، به‌واسطهٔ ماهیت کار خود، با اشکال مختلفی از ارائه اطلاعات مواجه هستند. این اشکال ظاهری اطلاعات، با توجه به وجود عقلانیت محدود در افراد، توانایی تأثیرگذاری بر قضاوت حسابرس را دارند (Kamyabi et al., 2023). افزایش فشار روانی شغلی، فشار اجتماعی و فشار زمانی بر حسابرس می‌تواند منجر به بروز پاسخ‌های رفتاری نامطلوب و در نتیجه کاهش کیفیت کار و افزایش هزینه‌های مؤسسه حسابرسی شود. زیرا، این عوامل برای حسابرسان فشار روانی ایجاد می‌کنند که در صورت شناسایی نشدن به موقع، کنترل نکردن و برخورد نامناسب با آن، می‌تواند به بی‌علاقگی نسبت به انجام وظایف، کاهش کارایی، مشکلات تصمیم‌گیری و ایجاد اختلال در روابط سازمانی منجر شده و عملکرد شغلی حسابرس را کاهش دهد (Salehi Dashti & Saedi, 2020).

پژوهش‌های متعددی در این حوزه صورت گرفته است. Abbaszadeh et al. (2024)، در پژوهشی به شناسایی عوامل مؤثر بر حسابرسی اخلاقی با استفاده از روش داده بنیاد پرداختند. برای تجزیه و تحلیل، از روش گرندد تئوری استفاده شد. در مرحلهٔ اولیه ۷۷ کد شناسایی و در ادامهٔ مراحل، پس از اعمال تغییرات، ۲۰ مفهوم در پنج مؤلفهٔ اعتقادی و اخلاقی، مؤلفهٔ حسابرس، ضوابط و قوانین، مؤلفهٔ سازمانی و مؤلفهٔ فراسازمانی دسته‌بندی شدند. Hajiha & Hemasian (2024) در پژوهشی به ارائه الگویی جهت افزایش کیفیت مستندسازی حسابرسی مبتنی بر دو مؤلفهٔ هوش اخلاقی و معنوی و همچنین مؤلفه‌های رفتاری شرکای حسابرسی پرداختند. نتایج بخش کیفی نشان داد کیفیت مستندسازی حسابرسی دارای هشت مؤلفهٔ سازمانی، پیچیدگی، بودجه زمانی، حق‌الزحمه، ویژگی‌های تیمی، قانونی، فرهنگی و ظاهری است. همچنین مؤلفه‌های پیشینهٔ رفتاری شامل اخلاقی، شخصیتی، همکاری و نگرش است.

در پژوهش Kamyabi et al. (2023) که به بررسی اثر شکل ارائه اطلاعات بر کیفیت قضاوت حسابرسان با در نظر گرفتن تردید حرفه‌ای و تجربه برای کاهش اثر شکل ارائه اطلاعات بر کیفیت قضاوت حسابرسان پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد که حسابرسان تحت‌تأثیر شکل ارائه اطلاعات قرار می‌گیرند. همچنین خرده مقیاس‌های جست‌وجوی دانش، وقفه در قضاوت، ذهن پرسشگر در متغیر تردید حرفه‌ای، موجب کاهش اثر شکل ارائهٔ اطلاعات بر کیفیت قضاوت حسابرسان می‌شود. درنهایت، تجربه بر انحراف معیار قضاوت اثر انحنایی دارد. زمانی که اطلاعات با چارچوب‌ها و طراحی‌های ظاهری متفاوتی به حسابرسان ارائه شود، قضاوت آنان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد و نیز تردید حرفه‌ای حسابرس در کاهش اثر شکل ارائه اطلاعات بر کیفیت قضاوت سودمند است. افزون بر این، تجربه متوسط حسابرسان مزایای بیشتری را در کاهش اثر شکل ارائه اطلاعات بر کیفیت قضاوت حسابرسان نسبت به تجربهٔ کم و تجربهٔ زیاد نشان می‌دهد.

همچنین در پژوهش Molanazari & Geramirad (2022) به تحلیل جریان علمی پژوهش‌های حسابداری رفتاری در پایگاه اطلاعاتی Web of Science پرداخته شد. این پژوهش از نوع اکتشافی توصیفی بود که به روش تحلیل محتوا و علم‌سنجی انجام گرفت. یافته‌ها حاکی از آن است که پژوهش‌های این حوزه در شش خوشه قابل دسته‌بندی هستند، و خوشه‌های ریسک، تصمیم‌گیری، مطلوبیت، زیان‌گریزی، مالی و رفتاریّ بیشترین محورهای پژوهش در این حوزه است. همچنین سیر تحول تئوری‌های این حوزه به ترتیب عبارت‌اند از: ۱. تئوری مطلوبیت مورد انتظار و مطلوبیت، ۲. تئوری چشم‌انداز تجمعی و چشم‌انداز،۳. تئوری بازی‌ها، ۴. تئوری تصمیم‌گیری رفتاری و تصمیم‌گیری، ۵. تئوری پشیمانی، ۶. تئوری حسابداری ذهنی و ۷. تئوری رفتار سازمان (Molanazari & Geramirad, 2022).

یافته‌های پژوهش Hosseinpoor et al. (2021) که به بررسی میزان تأثیرپذیری تصمیم‌گیری اخلاقی از ویژگی‌های روانی سلامت روانی، کمال‌گرایی و اهمال‌کاری حسابداران پرداختند، نشان می‌دهد که سلامت روانی و کمال‌گرایی حسابداران منجر به اهمال‌کاری کمتر و اتخاذ تصمیم‌گیری اخلاقی می‌گردد. از طرفی اثر اهمال‌کاری بر تصمیم‌گیری اخلاقی و اثر میانجی این متغیر مورد تأیید قرار نگرفته است. شرکت‌ها می‌بایست تمهیداتی برای سنجش و ارتقاء سلامت روانی حسابداران و توجه به ویژگی‌های روانی و رفتاری مهم کمال‌گرایی و اهمال‌کاری و بهبود آن در نظر بگیرند و از این طریق به بهبود تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران و سلامت فرآیند گزارشگری مالی کمک کنند. Salehi Dashti & Saedi (2020) در پژوهشی به بررسی تأثیر عوامل فشار روانی شغلی و اجتماعی بر عملکرد شغلی حسابرسان پرداختند. این پژوهش از نوع همبستگی و به لحاظ شیوه انجام کار پژوهشی توصیفی بوده و از نظر هدف کاربردی است. نتایج پژوهش نشان داد که فشار روانی شغلی، فشار اجتماعی و فشار زمانی بر حسابرس، عملکرد شغلی حسابرسان را کاهش می‌دهد.

شواهد پژوهش Ghaseminezhad & Banimahd (2020) نشان می‌دهد محافظه‌کاری اجتماعی باعث افزایش تردید حرفه‌ای حسابرسان و مؤلفه‌های آن، شامل ذهن پرسشگر، وقفه در قضاوت، جستجوی دانش، درک میان فردی، اعتماد به نفس و خودرأی بودن می‌شود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که وجود ویژگی شخصیتی محافظه‌کاری اجتماعی در میان حسابرسان مستقل موجب افزایش تردید حرفه‌ای آن‌ها می‌گردد. Rajizadeh & Zangi Abadi (2020) در پژوهشی به بررسی رابطه بین سلامت عمومی حسابداران و ادراک آنان از سبک رهبری مدیران در شرکت‌های دولتی شهر کرمان پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که به باور بیشتر حسابداران، سبک رهبری حاکم در محیط کار آن‌ها، مشاوره‌ای است. همچنین، حسابداران از نظر نشانه‌های بدنی و اضطراب و اختلال خواب، وضعیت مطلوبی ندارند. افزون بر این، سلامت عمومی و مؤلفه‌های آن رابطه معناداری با ادراک حسابداران از سبک رهبری دارد و ادراک از سبک رهبری در بین حسابداران متفاوت است. با توجه به وضعیت سلامت عمومی حسابداران و آثار آن بر ادراک از سبک رهبری مدیران، لازم است شرکت‌های دولتی به‌منظور اعمال رهبری مشارکتی به‌عنوان ابزار اصلی ارتقای سلامت حسابداران اقداماتی انجام دهند. از جمله این

اقدامات می‌توان به مواردی مانند ارتباطات صحیح حرفه‌ای، ترغیب کار گروهی، افزایش آزادی عمل و تفویض اختیار نسبی به کارکنان، کاهش تعارضات و ابهامات شغلی و ارتقای نرم‌افزارهای کاربردی حسابداری اشاره کرد.

در پژوهش Khandouzi et al. (2018) که به بررسی اثر سلامت روانی بر تصمیم‌گیری اخلاقی مدیران مالی بر اساس الگوی رفتاری شیب لغزنده و رفتار جبرانی پرداختند، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مدیران مالی امیدوار و با اشتیاق بالا، کمتر تسلیم درخواست‌های غیراخلاقی مدیران ارشد شده و دارای الگوی اخلاقی‌تر «رفتار جبرانی» هستند. در حالی‌که مدیران مالی خودشیفته و ناامید دارای الگوی رفتاری «شیب لغزنده» هستند و به صورت فزاینده درخواست‌های غیراخلاقی مدیران ارشد را در جهت بهتر نشان دادن غیرواقعی عملکرد شرکت می‌پذیرند. یافته‌های پژوهش به درک بهتر ویژگی‌های فردی کمک می‌کند که منجر به تصمیم‌گیری غیراخلاقی در شرایط فشار مدیران ارشد می‌شود. در سازمان‌ها می‌توان با افزایش سطح امیدواری، شادی و اشتیاق به توسعهٔ سطح رفتارهای اخلاقی و جلوگیری از تصمیم‌های غیراخلاقی کمک کرد.

Ahmadizadeh et al. (2022) در پژوهشی به تعیین شاخص‌های سلامت رفتار سازمانی پرداختند. نتایج پژوهش نشانگر آن بود که از میان شاخص‌های سلامت رفتار سازمانی، میانگین رتبه‌ها از بالاترین رتبه تا پایین‌ترین رتبه عبارت‌اند از: سطح فناوری، سطح نوآوری و جذب نیرو که از اهمیت بالاتری نسبت به شاخص‌های دیگر برخوردارند. Hurley (2019) نیز در پژوهشی به بررسی رابطهٔ بین فرسایش شغلی بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری حسابرسان پرداخت؛ نتایج پژوهش نشان داد که حسابرسانی که دچار فرسایش شغلی شده‌اند، عملکرد ضعیفی در کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری دارند.

با توجه به اهمیت موضوع سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور، لازم است الگوهای رفتاری حسابرسان به‌عنوان تأییدکنندگان اطلاعات مالی شرکت‌ها، مورد توجه قرار گیرد. نتایج این پژوهش اطلاعات سودمندی را برای سیاست‌گذاران حرفهٔ حسابرسی و نهادهای نظارتی کشور دربارهٔ سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور فراهم آورده و موجب بسط نتایج پژوهش‌های رفتاری در حوزهٔ حسابرسی می‌شود. تحلیل جریان علمی نقش اساسی در شناسایی حوزه‌های پژوهشی مهم ایفا می‌کند که بیانگر تحولات، چالش‌ها و راهکارها در یک حوزه علمی است. در این راستا، هدف این پژوهش شناسایی جریان و حوزه‌های پژوهشی مطرح در حوزهٔ رفتاری حسابرسان است. با توجه به فقدان پژوهشی جامع در خصوص سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور، این پژوهش با شناخت شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان، علاوه بر پوشش خلأ پژوهشی در این حوزه، می‌تواند به‌عنوان راهنمایی برای افزایش حوزه رفتاری حسابرسان استفاده شود. همچنین این پژوهش برای اولین بار به شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور می‌پردازد. پرسش‌های پژوهش عبارت‌اند از: شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کدام‌اند؟ و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات به چه صورت می‌باشد؟

روش

این پژوهش، یک مطالعهٔ بنیادی و به صورت اکتشافی است که در سال ۱۴۰۳ به منظور بررسی شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور انجام شده است. این پژوهش با استفاده از رویکرد آمیخته، شامل مراحل کیفی و کمی، به شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های می‌پردازد. در مرحله کیفی، از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد بهره گرفته شده است تا با جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، مفاهیم و شاخص‌های مرتبط با سلامت رفتاری حسابرسان استخراج شود. جامعه آماری در این مرحله شامل حسابرسان و اساتید دانشگاه است که بر اساس معیارهای تخصصی، تجربهٔ کاری و فعالیت پژوهشی در زمینه‌های مرتبط انتخاب شده‌اند.

معیارهای انتخاب نمونه، شامل تخصص در رشته‌های حسابداری، حسابرسی یا مدیریت، حداقل پنج سال سابقه کار در حوزهٔ حسابرسی، اشتغال فعلی در حرفهٔ حسابرسی و انجام پژوهش‌هایی در زمینهٔ سلامت مالی و رفتاری بود. در پژوهش حاضر، نمونهٔ آماری به صورت هدفمند (گزینشی) به تعداد ۲۰ نفر از حسابرسان دیوان محاسبات، مدیران مالی و اعضای هیئت علمی دانشگاه انتخاب و همچنین، از طریق روش مصاحبه با خبرگان و با استفاده از روش اشباع نظری در چارچوب نظریهٔ داده‌بنیاد، شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور استخراج گردید.

در مرحلهٔ دوم از دیدگاه خبرگان که به صورت کمی انجام گردید، رتبه‌بندی شاخص‌ها از طریق آزمون فریدمن صورت گرفت. در مرحلهٔ سوم، جهت سنجش اعتبار شاخص‌های استخراج شده، لازم بود شاخص‌های تدوین شده در قالب پرسشنامهٔ محقق ساخته بین نمونه آماری توزیع گردد. به دلیل عدم دسترسی به شمار دقیق اعضا و گستردگی آن، با توجه به تبادل‌نظر با اساتید و خبرگان حرفه، اعضای هیئت علمی و حسابرسان دیوان محاسبات کشور انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به صورت تصادفی اتفاقی (در دسترس) و تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان برای جامعه هدف به‌طور تقریبی ۳۸۴ نفر محاسبه گردید.

در پرسشنامهٔ محقق ساخته مورد استفاده از طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای و گزینه‌های «بسیار مطلوب»، «مطلوب»، «متوسط»، «نامطلوب» و «بسیار نامطلوب» با امتیاز بین ۵ تا ۱ استفاده شد. پرسشنامه به صورت حضوری، الکترونیکی و در گروه‌های تخصصی مجازی بین اعضای نمونه آماری توزیع شد. جهت سنجش روایی پرسشنامه از نظر اساتید، خبرگان حرفه و دانشگاه استفاده و مورد تأیید قرار گرفت و جهت بررسی پایایی سؤال‌های پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. همچنین، جهت نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنوف و برای پاسخ اعتبارسنجی شاخص‌ها، از آزمون تی و از نرم‌افزار SPSS ۲۶ استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس داده‌های ارائه‌شده، اکثریت پاسخ‌دهندگان، یعنی ۸۰٪ مرد و ۲۰٪ زن و در زمینهٔ تحصیلات، ۶۰ ٪ از افراد دارای مدرک فوق‌لیسانس و ۴۰٪ دکتری هستند. در مورد رشته تحصیلی، حسابداری با ۵۰٪ بیشترین فراوانی را دارد، در حالی‌که ۱۰٪ در رشته مدیریت تحصیل کرده‌اند. از نظر شغل، ۷۰٪ حسابرس و ۳۰٪ عضو هیئت علمی هستند. همچنین، ۵۰٪ از پاسخ‌دهندگان سابقه کاری بیش از ۱۵ سال دارند، در حالی‌که ۱۰٪ بین ۶ تا ۱۰ سال سابقه کار دارند.

یافته‌های بخش کیفی

در این پژوهش، برای گردآوری داده‌ها از روش نظریه داده‌بنیاد و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش کدگذاری باز، محوری و گزینشی انجام گرفت. بدین ترتیب، با بهره‌گیری از مصاحبه با خبرگان و انجام کدگذاری باز و محوری، شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور شناسایی و تلخیص گردید. به عنوان نمونه، بخشی از فرآیند کدگذاری باز با یکی از مصاحبه‌شوندگان در زیر ارائه شده است:

«به عقیده بنده، {سلامت رفتاری}، {حسابرسان دیوان محاسبات} بسیار مهم است. زیرا به اطمینان از اعتماد به نفس و اعتبار حسابرسان کمک می‌کند. این امر باعث می‌شود تا گزارش‌های حسابرسی {دقیق و صادقانه} باشند و {استفاده‌کنندگان} بتوانند با اطمینان به آن‌ها {اعتماد} کنند. {سلامت رفتاری حسابرسان} به {تقویت سیستم حسابرسی} و {افزایش شفافیت و اعتماد عمومی} کمک می‌کند. {اخلاق حرفه‌ای} مهم و به‌عنوان یک بُعد از الگو می‌تواند بیان شود، که مؤلفه‌های آن شامل {صداقت}، {شفافیت}، {عدالت}، {پایبندی به قوانین} می‌تواند باشد. رعایت {اصول اخلاقی} در تمامی مراحل حسابرسی، {بی‌طرفی} در {ارزیابی و گزارش‌دهی}، {ارائه گزارش‌های صادقانه و دقیق} هم مهم هست. مهارت‌های فنی هم مهم و اثرگذار است. مؤلفه‌های آن شامل، {دانش تخصصی}، {تجربه}، به‌روز بودن با آخرین تغییرات {قوانین و مقررات} می‌تواند باشد. انجام پژوهش‌ها و تحلیل‌های دقیق، استفاده از ابزارها و تکنیک‌های پیشرفته حسابرسی، {به‌روزرسانی مداوم دانش و مهارت‌ها} هم مهم می‌باشد. {ارتباطات و همکاری} تیمی یکی از مقوله‌های اساسی می‌باشد، {ارتباط مؤثر} با سایر {حسابرسان}، {نهادها}، {سازمان‌ها} و {استفاده‌کنندگان} و {ذینفعان}، {همکاری و تیم کاری} در انجام وظایف حسابرسی می‌تواند به {سلامت مالی و سازمانی} کمک نماید.»

- مرحلهٔ اول: کدگذاری باز (اولیه)

در نظریه‌پردازی داده‌محور، کدگذاری باز فرآیندی تحلیلی است که طی آن مفاهیم شناسایی و براساس خصائص و ابعادشان بسط داده می‌شوند. مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان و متون مقالات مرتبط بررسی، شاخص‌ها استخراج و مفهوم‌پردازی شده و توسط کدها نام‌گذاری شدند.

- مرحله دوم: کدگذاری محوری

اساس طبقه‌بندی در کدگذاری محوری، بررسی پژوهش‌های پیشین، شناخت کافی و احاطه به موضوع و تسلط نظری به موضوع مورد بررسی و دستیابی به بینشی به منظور یافتن مشترکات شاخص‌ها حول یک محور مشخص است. در این مرحله، وجه اشتراک مفاهیم مشخص شده و دسته‌بندی صورت می‌گیرد و در نتیجه مؤلفه‌ها و شاخص‌ها ایجاد می‌شوند. در این بخش، پژوهشگر به مقوله‌پردازی می‌پردازد. در ارتباط با الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور، ۱۰ مؤلفه و ۳۴ شاخص شناسایی گردید. در شکل ۱، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پُر تکرار در مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان نشان داده شده است.

شکل ۱: ابر کلمات پُر تکرار در مصاحبه با خبرگان

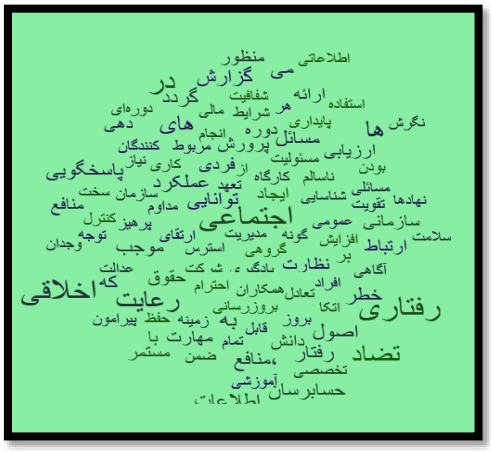

- مرحله سوم: کدگذاری گزینشی (انتخابی):

در پایان جهت نشان دادن روابط میان مؤلفه‌ها و شاخص‌ها به‌دست آمده، کدگذاری گزینشی انجام گرفت که در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
سلامت رفتار	کنترل و مدیریت استرس
	حفظ تعادل رفتار و عملکرد
	پایداری در شرایط سخت یا فشار اجتماعی
	احترام به حقوق اجتماعی افراد
ارتباط اجتماعی	توانایی انجام کار گروهی
	توانایی در ایجاد ارتباط سازمانی با همکاران
	توانایی در ایجاد ارتباط اجتماعی مناسب با نهادها و سازمان‌ها
	پرهیز از هرگونه رفتارهای ناسالم اجتماعی
ارزیابی و نظارت	نظارت مستمر بر عملکرد حسابرسان به منظور رعایت اصول اخلاقی و اجتماعی
	ارزیابی دوره‌ای عملکرد حسابرسان در زمینهٔ سلامت اجتماعی و رفتاری
	نظارت مستمر بر رفتار حسابرسان به منظور رعایت اصول اخلاقی و اجتماعی
اخلاق حرفه‌ای	رعایت حقوق بین دوره‌ای
	شفافیت گزارش‌ها
	رعایت عدالت و مسئولیت اخلاقی در گزارش‌دهی
	رعایت اصول اخلاقی
پاسخ‌گویی	پاسخ‌گویی مالی
	پاسخ‌گویی سازمانی
	پاسخ‌گویی عمومی
توجه به استفاده‌کنندگان	ارائه اطلاعات قابل اتکا
	ارائه اطلاعات مربوط
	توجه به نیاز اطلاعاتی تمام استفاده کنندگان
صلاحیت حرفه‌ای	افزایش آگاهی و دانش تخصصی
	شناسایی مسائلی که موجب تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد
	ارزیابی مسائل که موجب تضاد منافع تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد
	گزارش‌دهی مسائل که موجب تضاد منافع تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد

ادامهٔ جدول ۱: شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور

مؤلفه‌ها	شاخص‌ها
نگرش و ارزش‌های فردی	پرورش ارزش‌ها و مهارت‌های رفتاری
	پرورش و تقویت نگرش‌های رفتاری
	به‌روزرسانی اطلاعات فردی پیرامون مسائل رفتاری
آموزش و یادگیری	ارتقای مهارت‌ها
	شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت
	به روز بودن دانش
	یادگیری مداوم
مسئولیت فردی	تعهد فردی
	وجدان کاری

یافته‌های بخش کمی

در جدول شمارهٔ ۲ رتبه‌بندی شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور ارائه شده است.

جدول ۲: رتبه‌بندی شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور

مؤلفه‌ها	شاخص‌های مؤلفه	میانگین	رتبه
مؤلفه سلامت رفتار	کنترل و مدیریت استرس	۳/۷۵	۴
	حفظ تعادل رفتار و عملکرد	۴/۴۲	۱
	پایداری در شرایط سخت یا فشار اجتماعی	۴/۳۴	۲
	احترام به حقوق اجتماعی افراد	۴/۰۸	۳
مؤلفه ارتباط اجتماعی	توانایی انجام کار گروهی	۳/۸۶	۴
	توانایی در ایجاد ارتباط سازمانی با همکاران	۴/۳۹	۲
	توانایی در ایجاد ارتباط اجتماعی مناسب با نهادها و سازمان‌ها	۴/۱۳	۳
	پرهیز از هرگونه رفتارهای ناسالم اجتماعی	۴/۵۸	۱
مؤلفه ارزیابی و نظارت حسابرسان	نظارت مستمر بر عملکرد حسابرسان به منظور رعایت اصول اخلاقی و اجتماعی	۴/۱۲	۲
	ارزیابی دوره‌ای عملکرد حسابرسان در زمینهٔ سلامت اجتماعی و رفتاری	۳/۹۶	۳
	نظارت مستمر بر رفتار حسابرسان به منظور رعایت اصول اخلاقی و اجتماعی	۴/۳۰	۱
مؤلفه اخلاق حرفه‌ای حسابرسان	رعایت حقوق بین دوره‌ای	۳/۹۴	۴
	شفافیت گزارش‌ها	۴/۲۲	۳
	رعایت عدالت و مسئولیت اخلاقی در گزارش‌دهی	۴/۷۲	۱
	رعایت اصول اخلاقی	۴/۶۸	۲
مؤلفه پاسخگویی حسابرسان	پاسخ‌گویی مالی	۳/۸۴	۲
	پاسخ‌گویی سازمانی	۴/۳۵	۱
	پاسخ‌گویی عمومی	۳/۶۵	۳
مؤلفه توجه به استفاده‌کنندگان حسابرسان	ارائه اطلاعات قابل اتکا	۴/۲۵	۱
	ارائه اطلاعات مربوط	۳/۷۴	۳
	توجه به نیاز اطلاعاتی تمام استفاده‌کنندگان	۴/۰۸	۲
مؤلفه صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان	افزایش آگاهی و دانش تخصصی	۴/۷۵	۱
	شناسایی مسائلی که موجب تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد	۴/۵۲	۲
	ارزیابی مسائلی که موجب تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد	۴/۰۹	۴
	گزارش‌دهی مسائلی که موجب تضاد منافع، خطر اخلاقی و رفتاری می‌گردد	۴/۱۸	۳
مؤلفه نگرش و ارزش‌های فردی حسابرسان	پرورش ارزش‌ها و مهارت‌های رفتاری	۴/۰۵	۲
	پرورش و تقویت نگرش‌های رفتاری	۴/۲۵	۱
	به‌روزرسانی اطلاعات فردی پیرامون مسائل رفتاری	۳/۸۷	۳

ادامه جدول ۲: رتبه‌بندی شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور

مؤلفه‌ها	شاخص‌های مؤلفه	میانگین	رتبه
مؤلفه آموزش و یادگیری حسابرسان	ارتقای مهارت‌ها	۴/۱۲	۲
	شرکت در کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی ضمن خدمت	۴/۰۵	۳
	به روز بودن دانش	۴/۲۸	۱
	یادگیری مداوم	۳/۹۸	۴
مؤلفه مسئولیت فردی حسابرسان	تعهد فردی	۴/۷۸	۱
	وجدان کاری	۴/۳۲	۲

بر اساس نتایج آزمون فریدمن و جدول ۲، شاخص‌های مختلف مرتبط با سلامت رفتاری حسابرسان در مؤلفه‌های گوناگون مورد ارزیابی و رتبه‌بندی قرار گرفتند. یافته‌های کلیدی حاکی از اهمیت بالای مؤلفه‌هایی چون سلامت رفتار با بالاترین رتبه برای شاخص «حفظ تعادل رفتار و عملکرد»، اخلاق حرفه‌ای (رعایت عدالت و مسئولیت اخلاقی در گزارش‌دهی)، و صلاحیت حرفه‌ای (افزایش آگاهی و دانش تخصصی) است.

شاخص‌های مرتبط با ارتباطات اجتماعی و آموزش و یادگیری نیز رتبه‌های بالایی را به خود اختصاص دادند، که نشان‌دهنده اهمیت تعاملات حرفه‌ای و یادگیری مستمر در ارتقای رفتار حسابرسان است. در مقابل، برخی شاخص‌ها مانند «کنترل و مدیریت استرس» (در مؤلفهٔ سلامت رفتار) و «ارزیابی دوره‌ای عملکرد حسابرسان در زمینهٔ سلامت اجتماعی و رفتاری» (در مؤلفهٔ ارزیابی و نظارت) در رده‌های پایین‌تری قرار گرفتند که می‌تواند زمینه‌ای برای توجه بیشتر به این حوزه‌ها باشد.

روایی و پایایی پرسشنامه پژوهش

روایی پرسشنامه با مصاحبه با خبرگان تأیید شده و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ ۸۳٪ (که بالاتر از حد مطلوب ۷۰٪ است) سنجیده شده است. این نتایج، سازگاری درونی گویه‌ها و قابل اتکا بودن داده‌های جمع‌آوری شده را تأیید می‌کند. همچنین، توزیع نرمال داده‌ها (سطح معنی‌داری > ۵٪) اعتبار آزمون‌های آماری را افزایش می‌دهد.

جدول۳: نتایج آزمون پایایی و نرمال بودن سؤال‌های پژوهش

ردیف	سؤال‌های پژوهش	مقدار آلفای کرونباخ	سطح معنی‌داری
۱	سلامت رفتار	۰/۸۲	۰/۵۳۵
۲	ارتباط اجتماعی	۰/۷۹	۰/۲۰۳
۳	ارزیابی و نظارت	۰/۸۵	۰/۲۲
۴	اخلاق حرفه‌ای	۰/۸۱	۰/۱۵۹
۵	پاسخ‌گویی	۰/۸۶	۰/۲۸۴
۶	توجه به استفاده‌کنندگان	۰/۸۲	۰/۴۳۸
۷	صلاحیت حرفه‌ای	۰/۸۴	۰/۲۵۲
۸	نگرش و ارزش‌های فردی	۰/۷۹	۰/۴۳۴
۹	آموزش و یادگیری	۰/۷۶	۰/۵۳۸
۱۰	مسئولیت فردی	۰/۹۲	۰/۳۰۸
–	جمع	۰/۸۳	–

در جدول ۴ آماره‌های توصیفی سؤال‌های پرسشنامه پژوهش ارائه گردیده است.

جدول٤: توصیف متغیرهای مربوط به سؤال‌های پژوهش

سؤال‌های پژوهش	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار	آماره تی	اختلاف از میانگین	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
سلامت رفتار	۳۸۴	۴/۶۸	۰/۴۳۵۴	۰/۰۳۴۸	۱۲/۴۱	۱/۶۸	۳۸۳	۰/۰۰۰
ارتباط اجتماعی	۳۸۴	۴/۵۹	۰/۶۰۸۸	۰/۰۳۹۸	۱۱/۳۸	۱/۵۹	۳۸۳	۰/۰۰۰
ارزیابی و نظارت	۳۸۴	۴/۳۷	۰/۵۳۷۸	۰/۰۳۶۲	۱۲/۹۶	۱/۳۷	۳۸۳	۰/۰۰۰
اخلاق حرفه‌ای	۳۸۴	۴/۷۴	۰/۶۱۰۸	۰/۰۳۳۱	۱۳/۳۶	۱/۷۴	۳۸۳	۰/۰۰۰
پاسخ‌گویی	۳۸۴	۴/۸۵	۰/۵۴۰۸	۰/۰۳۰۸	۱۲/۴۲	۱/۸۵	۳۸۳	۰/۰۰۰
توجه به استفاده‌کنندگان	۳۸۴	۴/۹۲	۰/۵۵۴۱	۰/۰۳۱۳	۱۴/۰۸	۱/۹۲	۳۸۳	۰/۰۰۰
صلاحیت حرفه‌ای	۳۸۴	۴/۴۸	۰/۵۰۴۸	۰/۰۳۱۴	۱۱/۳۷	۱/۴۸	۳۸۳	۰/۰۰۰
نگرش و ارزش‌های فردی	۳۸۴	۴/۳۲	۰/۵۳۱۳	۰/۰۳۱۶	۱۵/۴۱	۱/۳۲	۳۸۳	۰/۰۰۰
آموزش و یادگیری	۳۸۴	۴/۷۹	۰/۶۰۵۴	۰/۰۳۸۴	۱۴/۵۲	۱/۷۹	۳۸۳	۰/۰۰۰
مسئولیت فردی	۳۸۴	۴/۱۲	۰/۵۷۴۹	۰/۰۳۷۶	۱۲/۰۴	۱/۱۲	۳۸۳	۰/۰۰۰

اطلاعات نشان می‌دهد که جامعه آماری پژوهش کلیه سؤال‌های پژوهش را مورد تأیید قرار داده‌اند؛ زیرا میانگین بزرگ‌تر از ۳ بوده است، کلیهٔ مقادیر سطح معنی‌داری به‌دست آمده نیز کمتر از ۰/۰۵ به‌دست آمده است. بنابراین شاخص‌های الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور از اعتبار لازم برخوردار می‌باشد.

بحث

پژوهش حاضر با هدف شناسایی و رتبه‌بندی شاخص‌های سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور انجام شده است. با توجه به نقش حیاتی حسابرسان در تضمین شفافیت و پاسخ‌گویی مالی، بررسی عوامل مؤثر بر رفتار آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این پژوهش، به دنبال پاسخ به این سؤال بودیم که الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور دارای چه شاخص‌هایی می‌باشد؟ نتایج پژوهش نشان داد که سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور دارای ۳۴ شاخص و ۱۰ مؤلفه می‌باشد. همچنین یافته‌های حاضر نشان می‌دهد که رفتار حسابرسان در هر یک از این حوزه‌ها تأثیر قابل توجهی بر کارایی سازمانی، کیفیت گزارش‌های حسابرسی و اعتماد عمومی دارد. ارتقاء اخلاق حرفه‌ای، دقت در انجام وظایف، و تعاملات اجتماعی مثبت می‌تواند به افزایش شفافیت، پاسخ‌گویی، و اعتماد عمومی کمک کند. در نتیجه، تمرکز بر بهبود رفتار حسابرسان در هر یک از این ابعاد می‌تواند به ارتقای کلی کیفیت حسابرسی و اعتماد عمومی به گزارش‌های مالی منجر شود. در نهایت، یکپارچگی و تعامل مؤثر این ابعاد می‌تواند به بهبود عملکرد کلی حسابرسان و افزایش اعتماد به نفس و اثربخشی سازمانی منجر شود.

همسو با این نتیجه، پژوهش Abbaszadeh et al. (2024) نشان می‌دهد که مؤلفه اخلاقی، مؤلفه ضوابط و قوانین و مؤلفه سازمانی بر حسابرسی اخلاقی تأثیر دارند و باعث بهبود سلامت مالی و رفتاری حسابرسان می‌گردد.

نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهند که مؤلفه‌های اخلاقی، نگرش، فرهنگ، کیفیت، قضاوت حرفه‌ای، مالی رفتاری و فشار روانی شغلی و اجتماعی در سلامت رفتار کارکنان مؤثر و مهم تلقی می‌نمایند (Molanazari & Geramirad, 2022; Kamyabi et al., 2023; Hajiha & Hemasian Kashani, 2024). این یافته با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد و نشان می‌دهد که توجه به عوامل فردی، سازمانی و اجتماعی در ارتقاء سلامت رفتاری حسابرسان ضروری است.

اگرچه فرهنگ سازمانی غنی برای اخلاقی عمل نمودن و یا ارتقاء رفتار اخلاقی از طریق اجرای حسابرسی آن طور که شایسته و بایسته است به چشم نمی‌خورد، ولیکن مقاله پیش رو درصدد برآمد که ضرورت حسابرسی اخلاق و ارزش‌های سازمانی و همچنین تدوین استانداردها و دستورالعمل‌هایی جهت حسابرسی روشمند اخلاق را به تصویر بکشد. همچنین نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه‌های شرایط اجتماعی، فردی، سلامت رفتاری، سلامت روانی، تصمیم‌گیری اخلاقی، سلامت رفتار سازمانی و محیط سازمانی از اهمیت زیادی در سلامت رفتار کارکنان دارد و توجه به این رتبه‌بندی و پیاده‌سازی آن در سازمان منجر به افزایش کارایی و اثربخشی عملکرد می‌گردد (Khandouzi et al., 2018; Salehi Dashti & Saedi, 2020; Ghaseminezhad & Banimahd, 2020; Fisher, 2001; Hurley, 2019).

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که دیوان محاسبات کشور می‌تواند الگوی فوق را پیاده‌سازی نماید. سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور بسیار مهم و حیاتی است، زیرا حسابرسان از یک جایگاه بسیار حساس و مهم در حفظ شفافیت و عدالت در سیستم حسابداری و مالی کشور برخوردارند. بنابراین، ضرورت نظری و عملی و تبیین الگوی سلامت رفتاری حسابرسان دیوان محاسبات کشور بیش از پیش اهمیت دارد. برای این منظور، ابتدا باید الگویی برای سلامت رفتاری حسابرسان تعریف و تبیین شود. این الگو باید شامل اصول اخلاقی، مسائل حریم خصوصی، مسائل منافع و تعارض منافع، مسائل مالی و مالیاتی، نحوهٔ رفتار با سازمان‌های دولتی و غیردولتی و دیگر مسائل مرتبط با عملکرد حسابرسان باشد.

اهمیت موضوع سلامت رفتاری در زمینه‌های مختلف زندگی، به‌ویژه در محیط‌های شغلی و سازمانی، به وضوح نمایان است. در این زمینه، دیوان محاسبات کشور به‌عنوان نهاد کلیدی در نظارت بر منابع مالی و حفظ بیت‌المال، نیازمند توجه به سلامت رفتاری حسابرسان خود است. کیفیت عملکرد حسابرسان به‌عنوان افرادی که وظیفه اعتباردهی به صورت‌های مالی را بر عهده دارند، تحت‌تأثیر عوامل رفتاری و محیطی قرار دارد و شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سلامت رفتاری آن‌ها از ضروریات دستیابی به کیفیت مطلوب در قضاوت حرفه‌ای و پاسخ‌گویی در حسابرسی است (Khandouzi et al., 2018; Schomerus et al., 2012). پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که فشارهای روانی و اجتماعی در محیط کار می‌تواند منجر به کاهش کیفیت کار و افزایش هزینه‌های مؤسسه حسابرسی شود (Salehi Dashti & Saedi, 2020). با توجه به این چالش‌ها، شناسایی و تحلیل الگوهای رفتاری حسابرسان و عوامل مؤثر بر سلامت رفتاری آن‌ها، می‌تواند به بهبود عملکرد شغلی و کیفیت خدمات حسابرسی کمک کند.

محدودیت‌ها

فرآیند انتخاب، هماهنگی و تعیین زمان مصاحبه با خبرگان، به دلیل محدودیت‌های ناشی از پست‌های سازمانی و مشغله‌های کاری آنان، از چالش‌های پژوهش حاضر به شمار می‌رفت.

پژوهش‌های آینده

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهادهای برای بهبود عملکرد و ارتقای سلامت رفتار حسابرسان دیوان محاسبات ارائه می‌گردد: تدوین و اجرای استانداردهای حسابرسی اخلاقی و ارزش‌های سازمانی به صورت روشمند و مبتنی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های سازمانی، با هدف ارتقای رفتار اخلاقی در حسابرسی، طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی مستمر برای حسابرسان، با تمرکز بر اصول اخلاقی، استقلال، و تعارض منافع، ایجاد فرهنگ سازمانی قوی که بر اخلاق، شفافیت، و پاسخ‌گویی تأکید داشته باشد. پیاده‌سازی اقدامات مؤثر برای کاهش فشار روانی و اجتماعی بر حسابرسان، از جمله بهبود شرایط کاری، کاهش حجم کار و ارائهٔ حمایت‌های روانی و مشاوره و ایجاد یک محیط سازمانی سالم از نظر اجتماعی و روانی، با تأکید بر روابط مثبت بین کارکنان، حمایت از سلامت روان، و فراهم کردن فرصت‌های رشد و توسعه، ارزیابی منظم عملکرد حسابرسان مهم است.

بررسی شاخص‌های سلامت رفتاری آن‌ها به منظور اطمینان از رعایت استانداردهای اخلاقی، نظارت دقیق بر رفتار حسابرسان و اطمینان از پایبندی آن‌ها به اصول اخلاقی و استانداردهای رفتاری، توجه ویژه به مؤلفه‌های اخلاقی، نگرش، فرهنگ سازمانی، کیفیت، قضاوت حرفه‌ای و فشار روانی شغلی و اجتماعی در ارزیابی عملکرد حسابرسان، و در نظر گرفتن مؤلفه‌های سازمانی مانند شرایط اجتماعی، فردی، سلامت رفتاری، سلامت روانی، تصمیم‌گیری اخلاقی، و محیط سازمانی در ارزیابی و بهبود عملکرد حسابرسان اهمیت دارد. پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آتی به شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر سلامت رفتاری و توسعه الگوهای عملی برای ارتقای عملکرد حسابرسان بپردازند.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تعارض منافعی را گزارش نکرده‌اند.

References

Abbaszadeh, A., Ghanbari, M., Jashidi Navid, B., & Masoudi, J. (2024). Identifying the factors influencing ethic oudit by grounded theory. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, *13*(50), 61-72. https://www.jmaak.ir/article_22265.html?lang=en

Ahmadizadeh, M. J., Sayed Alitabar, S. H., & Mohammadian, Y. (2022). Determining organizational health behavior indicators in a military organization. *Journal of Military Medicine*, *19*(4), 374-382. https://militarymedj.bmsu.ac.ir/article_1000695.html?lang=en

Arrami, N., & QingXiang, Y. (2021). The role of ethical reasoning in auditor decision-making. *International Journal of Research in Business and Social Science, 10*(2), 157-169. https://doi.org/10.1016/j.apgeog.2019.102137

Bertolini, L., & Zanoni, M. (2015). The role of ethical values in the auditor's decision-making process. *International Journal of Auditing*, *19*(2), 312-327. https://www.researchgate.net/publication/319203719_Auditor_Ethical_Decision_Making

Bangun, Y. K., & Asri, M. (2017). The auditor's ethical decision-making process. *Scientific Research Journal (SCIRJ)*, *4*(5), 27-45. https://www.researchgate.net/publication/319203719_Auditor_Ethical_Decision_Making

Fisher, R. T. (2001). Role stress, the type a behavior pattern, and external auditor job satisfaction and performance. *Behavioral Research in Accounting*, *13*(1), 143-170. https://doi.org/10.2308/bria.2001.13.1.143

Ghaseminezhad, E., & Banimahd, B. (2020). The effect of social conservatism on professional skepticism of the auditors independent: A test of personality psychological theory. *Financial Accounting Knowledge*, *7*(3), 1-27. https://jfak.journals.ikiu.ac.ir/article_2242.html?lang=en

Gee, S. B., Matthew, J. C., & Beveridge, J. (2012). Measuring outcomes in mental health services for older people, an evaluation of the health of the nation outcome scales for elderly people. *International Journal of Disability, Development and Education*, *57*(2), 155-174. https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/10349121003750711

Hajiha, Z., & Hemasian Kashani, Z. (2024). Presenting a model to increase the quality of audit documentation based on moral intelligence, spiritual intelligence and behavioral background of audit partners. *Financial Accounting Knowledge*, *11*(1), 1-30. https://doi.org/10.30479/jfak.2024.19655.3148

Hosseinpoor, S., Kheradyar, S., Khozain, A., & Mohamadi Nodeh, F. (2021) The effect of mental health and perfectionism on ethical accounting decision making with the mediating role of procrastination. *Aapc, 6*(11), 93-121. https://aapc.khu.ac.ir/article-1-968-en.html

Hurley, P. J. (2019). Ego depletion and auditors' jdm quality. *Accounting, Organizations and Society*, 77. 1-12. https://doi.org/10.1016/j.aos.2019.03.001

Kalbers, L. P., & Cenker, W. J. (2008). The impact of exercised responsibility, experience, autonomy, and role ambiguity on job performance in public accounting. *Journal of Managerial*, *20*(3). 327-347. https://www.jstor.org/stable/40604614

Kamyabi, Y., Malekian, E., & Javady Nia, A. (2023). Investigating the role of professional experience and skepticism in reducing the effect of information presentation on the quality of auditors 'judgment: A experimental study of auditors' behavior. *Financial Accounting Knowledge*, *10*(2), 1-37. https://doi.org/10.30479/jfak.2022.17268.3009

Khandouzi, B., Khozein, A., Saeedi, P., & Didehkhani, H. (2018). Investigating the effect of mental health on the ethical decision making of financial managers based on slippery slope and compensatory behavior. *Journal of Health Accounting*, *6*(2), 46-64. https://jha.sums.ac.ir/article_39383.html?lang=en

Molanazari, M., Geramirad, F. (2020). Scientific flow analysis of behavioral accounting research in web of science database. *Journal of Value & Behavioral Accounting, 6*(12), 27-55. https://aapc.khu.ac.ir/article-1-1068-en.html

Rajizadeh, S., & Zangi Abadi, H. (2020). Investigating the relationship between accountants general health and their perception of managers leadership style in public companies of kerman. *Journal of Health Accounting*, *8*(2), 39-57. https://doi.org/10.30476/jha.2020.67747.1123

Rogelberg, S. G., & R. Reiter-Palmon (2006). Encyclopedia of industrial and organizational psychology (2 volume set). Sage Publications, Inc. https://www.amazon.com/-set/dp/1412924707

Salehi Dashti, M., & Saedi, R. (2020). Investigating the effects of work and social stress factors on job performance of auditors. *Journal of Health Accounting*, *9*(1), 41-60. https://doi.org/10.30476/jha.2020.80242.1252

Schomerus, G. G., Schwahn, C. C., Holzinger, A. A., Corrigan, P. W., Grabe H. J., Carta, M. G., & Angermeyer, M. C. (2012). Evolution of public attitudes about mental illness: A sys hematic review and meta-analysis. *Acta Psychiatrica Scandinavica, 125*(6), 440-452. https://doi.org/10.1111/j.1600-0447.2012.01826.x

Sotudeh, R., Hagh Parast, A., & Hirad, A. (2025). Management accounting and resilience economics model for sustainable development of manufacturing companies. *Strategic Management Accounting*, *1*(1), 40-64. https://www.smajournal.ir/article_217784.html?lang=en

Sotudeh, R., Faghani, M., & Pifeh, A. (2021). Examination of the ability of internal processes of the supreme audit court to take responsibility for users. *Governmental Accounting*, *7*(1), 193-208. https://gaa.journals.pnu.ac.ir/article_7374.html?lang=en

Vallerand, R. J. (2012). The role of passion in sustainable psychological well-being. *Psychology of Well-Being: Theory Research and Practice*, *2*(1), 3-21.https://doi.org/10.1186/2211-1522-2-1